

ENTRANCE EXAMINATION FOR ADMISSION, MAY 2012.

Ph.D. (Sanskrit)

COURSE CODE : 123

Register Number :

Signature of the Invigilator
(with date)

COURSE CODE : 123

Time : 2 Hours

Max : 400 Marks

Instructions to Candidates :

1. Write your Register Number within the box provided on the top of this page and fill in the page 1 of the answer sheet using pen.
2. Do not write your name anywhere in this booklet or answer sheet. Violation of this entails disqualification.
3. Read each of the question carefully and shade the relevant answer (A) or (B) or (C) or (D) in the relevant box of the ANSWER SHEET using HB pencil.
4. Avoid blind guessing. A wrong answer will fetch you -1 mark and the correct answer will fetch 4 marks.
5. Do not write anything in the question paper. Use the white sheets attached at the end for rough works.
6. Do not open the question paper until the start signal is given.
7. Do not attempt to answer after stop signal is given. Any such attempt will disqualify your candidature.
8. On stop signal, keep the question paper and the answer sheet on your table and wait for the invigilator to collect them.
9. Use of Calculators, Tables, etc. are prohibited.

PART A

There are 70 questions, each carrying 4 marks. Negative mark of – 1 will be given for wrong answers.

Choose the correct answer.

1. काव्यशोभाकरान् धर्मानलङ्कारान् प्रचक्षते- कस्य कथनम्
(A) भामहस्य (B) आनन्दवर्धनस्य (C) दण्डिनः (D) विद्यानाथस्य
2. रामः + एव
(A) रामेव (B) राम एव (C) रामैव (D) रामोऽव
3. जगत् + ईशः
(A) जगतीशः (B) जगतेशः (C) जगदेशः (D) जगदीशः
4. निम्नलिखितेषु द्विकर्मकाधातुः।
(A) पठति (B) पचति (C) लभते (D) रचयति
5. “उरण-रपरः”- इति सूत्रस्योदाहरणमस्ति
(A) कृष्णर्द्धिः (B) कृष्णैकत्वम् (C) कृष्णोत्कण्ठट्यम् (D) कृष्णेकालः
6. रसाभिव्यक्तिवादस्य प्रणेता कः
(A) लोल्लटः (B) मम्मट (C) श्रीशङ्कुः (D) अभिनवगुप्त
7. रमणीयार्थप्रतिपादकः शब्दः काव्यम् - इति केनोक्तम्?
(A) जगन्नाथेन (B) भरतमुनिना (C) दण्डिना (D) कालिदासेन
8. ईशावास्योपनिषत् पठिता विद्यते
(A) सामवेदे (B) यजुर्वेदे (C) अथर्वणवेदे (D) ऋग्वेदे
9. साक्षात् सङ्केतितः अर्थः।
(A) गौणः (B) भक्तिरसः (C) व्यञ्जनम् (D) अभिधा
10. रसभावतदाभासभावशान्त्यादिः
(A) संलक्ष्यक्रम (B) अलङ्कारः (C) गुणः (D) असंलक्ष्यक्रमः

11. सात्विकाः कतिविधाः?
 (A) नव (B) दश (C) एकादश (D) द्वादश
12. योगदर्शने 'वस्तुशून्यः' कस्य लक्षणस्य सार्थकमुपपादयति?
 (A) निद्रालक्षणम् (B) विकल्पलक्षणम् (C) अप्रमालक्षणम् (D) शब्दलक्षणम्
13. तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम् - पुरुषः कः?
 (A) जीवः (B) मुक्तः (C) ईश्वर (D) परंब्रह्म
14. निर्मुच्यमान इव जीर्णतनुर्भुजंगः - वाक्यमिदं किं सूचयति?
 (A) चौरगतिः (B) दरिद्रगतिः (C) वेश्यागतिः (D) द्रुतगति
15. मध्यमकाव्यम्
 (A) गुणीभूतव्यङ्ग्यं (B) अव्यङ्ग्यं (C) रसप्रधानं (D) लघुकाव्यं
16. स्वेदजः
 (A) पत्रगः (B) मनुष्यः (C) वृक्षः (D) मशकः
17. आतोद्यस्य भेदाः
 (A) षट् (B) त्रयः (C) चत्वार (D) पञ्च
18. तयोरन्यः पिप्पलं स्वादु अत्ति-पिप्पलशब्दार्थः?
 (A) कर्म (B) फलं (C) कर्मफलं (D) पुण्यम्
19. निशायां नष्टचन्द्रायां दुर्लभो मार्गदर्शकः- वाक्येऽस्मिन् 'मार्गदर्शकः' कः?
 (A) चारुदत्त (B) शर्विलकः (C) मदनिका (D) वसन्तसेना
20. वायवः
 (A) पञ्च (B) षट् (C) त्रयः (D) चत्वारः
21. रघूणां कुलगुरुः
 (A) अत्रिः (B) भृगुः (C) वसिष्ठः (D) वाल्मीकिः
22. शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनम् - इति कः वदतिः।
 (A) पार्वती (B) हिमवान् (C) मेना (D) वटुः

23. निश्वासान्ध इव आदर्शः - इत्यत्र कस्य उदाहरणं।
 (A) अत्यन्ततिरस्कृतवाच्यं (B) अविवक्षितवाच्यं
 (C) असंलक्ष्यक्रमध्वनि (D) अर्थान्तरसङ्क्रमितवाच्यं
24. सांख्यमतानुसारम् 'आहरणधारणप्रकाशकरं' कुत्र समायाति?
 (A) सृष्टिक्रियायाम् (B) ज्ञानसंपादनक्षेत्रे (C) न कुत्रापि (D) त्रयोदशविधे करणे
25. ऋतम्भराप्रज्ञावर्णना केनोपदिष्टा?
 (A) शंकराचार्येण (B) रामानुजेन (C) पतंजलिना (D) पाणिनिना
26. विद्यया अमृतमश्रुते-इतीदं पठितमस्ति
 (A) ईशोपनिषदि (B) कठोपनिषदि (C) तैत्तिरीये (D) श्वेताश्वतरे
27. अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा-इत्यत्र अविद्याशब्दार्थः
 (A) अज्ञानं (B) पापकर्म (C) अग्निहोत्रादिकर्म (D) माया
28. नीलोत्पलं इत्युदाहरणं भवति।
 (A) केवलासमासः (B) द्विगुः (C) अव्ययीभावसमासः (D) कर्मधारयः
29. मृच्छकटिकानुसारं षष्ठ महापातकं किम्?
 (A) चौर्यकार्यम् (B) वेश्यासंगः (C) द्यूतक्रीडा (D) निर्धनता
30. निरुक्तानुसारं आख्यातानि
 (A) भावप्रधानानि (B) सत्वप्रधानानि (C) कर्मप्रधानानि (D) ज्ञानप्रधानानि
31. उपसर्गाणां वाचकत्वम्
 (A) गार्ग्यमतम् (B) वैयाकरतम् (C) शाकटायनमतम् (D) वैदिकमतम्
32. मन्त्राः अनर्थकाः
 (A) कौशिका (B) कौत्सः (C) कात्यायनः (D) शाकटायनः
33. नचिकेतसा तृतीयेन वरेण प्रार्थितम्
 (A) आग्रिरहस्यं (B) कर्मरहस्यं (C) आत्मरहस्यं (D) योगरहस्यं
34. रसस्य मूल-भावः
 (A) विभावः (B) अनुभावः (C) व्यभिचारिभावः (D) स्थायीभावः

35. "सुवर्णपुष्पां पृथिवीं" – इति उदाहरणं
 (A) विवक्षितान्यपरवाच्यं (B) अलङ्कारध्वनिः (C) अलङ्कारः (D) अविवक्षितवाच्यं
36. पदार्थाः
 (A) सप्त (B) द्विविधः (C) चतुर्विधः (D) पञ्चविधः
37. निरतिशयं सर्वज्ञबीजमिति कस्य शक्तिमत्त्वं द्योतयति?
 (A) ईश्वरस्य (B) ब्रह्मणः (C) योगिनः (D) ब्रह्मवर्चसः
38. उत्तररामचरितानुसारं 'अजनानन्दवर्धनः' कः?
 (A) श्रीरामचन्द्र (B) चन्द्रकेतुः (C) लक्ष्मणः (D) हनुमान
39. लक्षणानुसारं संकीर्णप्रकारणस्य हेतुर्भवति?
 (A) नायकः (B) नायिका (C) विटचेटादि (D) स्त्रीपात्राणि
40. पकारस्य स्थानम्
 (A) कण्ठः (B) ओष्ठौ (C) दन्तोष्ठम् (D) कण्ठतालू
41. हरये
 (A) हरि + ए (B) हरे + ए (C) हर + ए (D) हरि + ऐ
42. ईदूदेद् द्विवचनं
 (A) प्रक्रिया (B) प्रगृह्यम् (C) प्रकृति (D) टि
43. तत्त्वमासि इति वाक्ये
 (A) जहल्लक्षणा (B) अजहल्लक्षणा (C) जहदजहल्लक्षणा (D) व्यञ्जना
44. राजपुरुषः इत्यत्र कः समासः
 (A) तत्पुरुषः (B) द्विगुः (C) कर्मधारयः (D) अव्ययीभावः
45. पाको नाम
 (A) सजातीयतेजः संयोगः (B) सजातीयतेजः संयोगाभावः
 (C) विजातीयतेजः संयोगाभावः (D) विजातीयतेजः संयोगः

46. आत्मलक्षणे अधिकरणपदं
 (A) संयोगेन ज्ञानाश्रयलाभार्थं (B) समवायेन ज्ञानाश्रयलाभार्थं
 (C) समवेतसमायेन ज्ञानाश्रयलाभार्थं (D) विषयतासमन्धेन ज्ञानाश्रयलाभार्थं
47. विज्ञानमयकोशः
 (A) मनः + ज्ञानेन्द्रियाणि (B) प्राणः + ज्ञानेन्द्रियाणि
 (C) प्राणः + कर्मेन्द्रियाणि (D) बुद्धिः + ज्ञानेन्द्रियाणि
48. सुवर्णम्
 (A) भौमम् (B) दिव्यम् (C) उदर्यम् (D) आकरजम्
49. सैषा सर्वत्र वक्रोक्तिः अनयार्थो विभाव्यते – इति केनोक्तं
 (A) भामहेन (B) दण्डिना (C) जगन्नाथेन (D) कुन्तकेन
50. कः फलेन हि पुनर्नवतां विधत्ते
 (A) वृक्षः (B) क्लेशः (C) शिवः (D) नन्दी
51. उपसर्गाः
 (A) कर्तृयोगे (B) कर्मयोगे (C) क्रियायोगे (D) विभक्तिः
52. अधिहरि अत्र कः समासः?
 (A) तत्पुरुषः (B) अव्ययीभावः (C) द्विगुः (D) द्वन्द्वः
53. अनुक्ते कर्तारि
 (A) प्रथमा (B) द्वितीया (C) चतुर्था (D) तृतीया
54. गवाग्रम् =
 (A) गो + अग्रम् (B) गव + अग्रम् (C) गौ + अग्रम् (D) गवा + अग्रम्
55. सर्वोपि शब्दः धातुजन्य
 (A) शाकटायनमतम् (B) न्यायमतम् (C) गार्ग्यमतम् (D) वैदिकमतम्

56. मृत्योः स मृत्युमाप्नोति य इह नानेव पश्यति-इतीदं विद्यते
 (A) ईशोपनिषदि (B) कठोपनिषदि (C) श्वेताश्वतरे (D) तैत्तिरीये
57. अङ्गुष्ठमात्रः पुरुषः
 (A) जीवः (B) बद्धः (C) मुक्तः (D) ब्रह्म
58. मायां तु प्रकृति विद्यात् मायिनं तु महेश्वरम् - पठितमस्ति
 (A) तैत्तिरीये (B) श्वेताश्वतरे (C) ईशावास्ये (D) कठे
59. कण्ठेकालः
 (A) अव्ययीभावः समासः (B) बहुव्रीही समासः (C) तत्पुरुषसमासः (D) केवलसमासः
60. इको यणचि अस्ति
 (A) संज्ञासूत्रम् (B) विधिसूत्रम् (C) परिभाषासूत्रम् (D) नियमसूत्रम्
61. विश्वनाथमतानुसारं काव्यस्य लक्षणम्
 (A) शब्दार्थो सचमत्कारौ काव्यम् (B) इष्टार्थव्यवच्छिन्ना पदावली
 (C) रमणीयार्थप्रतिपादकः शब्दः काव्यम् (D) वाक्यं रसात्मकं काव्यम्
62. तदङ्गसंसर्गमवाप्य कल्पते ध्रुवं रजोविशुद्धये-किम्?
 (A) पुष्पं (B) चन्द्रः (C) चिताभस्म (D) त्रिशूलं
63. तेजः
 (A) शीतस्पर्शः (B) उष्णस्पर्शः (C) अनुष्णाशीतस्पर्शः (D) अनुष्णस्पर्शः
64. चक्षुरिन्द्रियमात्रग्राह्यो गुणः
 (A) संख्या (B) रूपं (C) प्रत्यक्षम् (D) परिमाणम्
65. सोऽयं देवदत्तः - इत्यत्र
 (A) विशेषणविशेष्यभावसम्बन्धः (B) लक्ष्यलक्ष्यणभावसम्बन्धः
 (C) सामानाधिकरण्यसम्बन्धः (D) प्रतिपाद्यप्रतिपादकसम्बन्धः

66. रौद्ररसस्य स्थायीभावोऽस्ति
 (A) क्रोधः (B) उत्साहः (C) रतिः (D) विस्मयः
67. स्थायीभावाः
 (A) त्रयः (B) षट् (C) चत्वारः (D) अष्ट
68. चतुष्पदी
 (A) छन्दः (B) गद्यम् (C) पद्यम् (D) चम्पूः
69. यत्रार्थः शब्दो वा तमर्थमुपसर्जनीकृतस्वार्थौ तत्र
 (A) गुणीभूतव्यङ्ग्यं (B) ध्वनि (C) अधमकाव्यं (D) अनुप्रासः
70. श्लोकान्तरनिरपेक्षकं पद्यम्
 (A) कुलकम् (B) मुक्तकम् (C) कोषः (D) संघातः

PART B

Write an essay on any three of the following. All questions carry equal marks.
 (3 × 40 = 120)

71. यमनचिकेतसंवादं दार्शनिकदृष्ट्या वर्णयत।
72. शब्दानां सर्वेषां धातुजन्यत्वं वा न वेति यथानिरुक्तं विवेचयत।
73. रससूत्रमधिकृत्य एकं प्रबन्धं लिखत।
74. वेदान्तसारानुसारेण अनुबन्धचतुष्टयम् विवेचयत।
75. पञ्चविधहेत्वाभासान् सोदाहरणं निरूपयत।
76. ध्वनिभेदान् सोदाहरणं विवृणुत।
77. सांख्यमतेसृष्टिप्रक्रियां विशदयत।
78. योगसूत्रानुसारम् समाधेः स्वरूपं विवेचयत।